

SANT SEBASTIÀ DE LES BROCARDES

Una església recuperada del Bages

Francesc Villegas

Enguany s'ha restaurat, molt afortunadament i amb gust, l'església de sant Sebastià de les Brocardes, que el dia 12 de juny va ser solemnement posada de nou al culte per l'actual rector de Sant Fruitós de Bages, parròquia i municipi al qual pertany la capella, i el mas Brocardes, dins la demarcació territorial del bisbat de Vic. Els actuals propietaris, el matrimoni format pels Srs. Martí Iglesias i Sabina Brucart, han estat els promotors de la restauració.

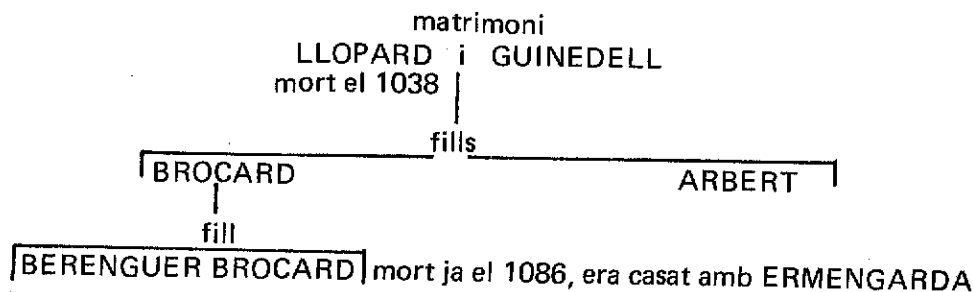
Cal aclarir d'entrada que aquesta capella ha estat catalogada en diverses llistes comarcals com d'estil romànic, encara que nosaltres l'en considerem, malgrat tingui l'edifici restes de parets antigues, anteriors a la remodelació total portada a terme el segle XVIII. Amb les reformes actuals s'ha completat definitivament la seva estructura moderna, conservant, no obstant, la imitació de línies de l'estil propi del romànic rural: una petita nau rectangular i l'absis en semicercle.

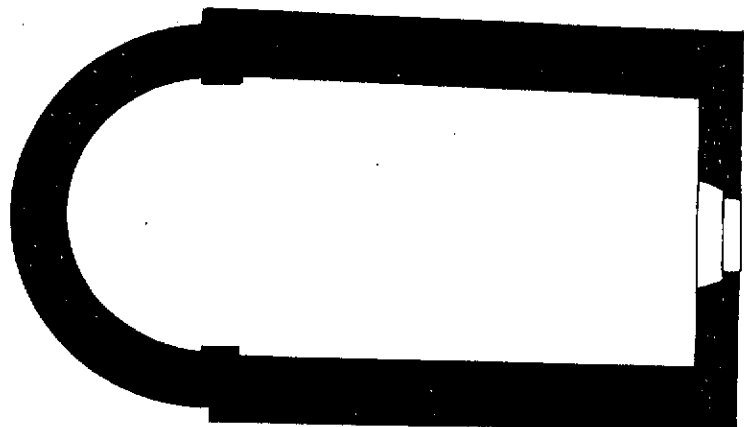
La restauració ha estat molt acurada i pot catalogar-se de modèlica, ja que d'altres, malgrat han estat fetes amb tota la bona voluntat, deixen de

banda parts primordials com són conservar l'harmonia de l'estil, l'entorn, o simplement mantenir el bon gust artístic en el tractament de la pedra o l'arrebossat. També podria servir aquesta restauració per impulsar-ne d'altres, fent moure propietaris o estaments que poden fer-ho i no prenen els acords urgents que cal per conservar algunes capelles de la comarca, molt més importants que la d'un simple mas.

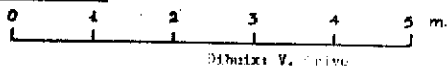
L'església de Sant Sebastià de les Brocardes va tenir culte fins a la nostra guerra civil i hi deien missa un cop l'any, el 20 de gener festivitat del sant; sabem que s'hi cantaven els goigs, encara que no els hem trobat en cap edició específica per a aquesta capella, el què fa pensar que s'utilitzaven uns de comuns a l'advocació d'aquest sant. Fou destruïda l'agost de 1936, incendiada pel comitè revolucionari; també es va cremar en aquella data la imatge de fusta del sant. Des de llavors havia restat destruïda i abandonada en el petit promontori, proper a l'actual mas-restaurant que dona el nom a la urbanització de les Brocardes.

Origen del nom BROCARDES al segle XI

Planta de Sant Valentí de les Brucardes.

ORIGEN DEL NOM BROCARDES.—

Segons una notícia facilitada pel nostre bon amic i erudit historiador bagenc, Albert Benet i Clarà, de Sallent, així com pels pergamins consultats, l'origen del nom Brocardes cal documentar-lo ja en el segle XI quan, l'any 1021, surt un matrimoni que, tenint possessions a sant Joan de Vilatorrada, deixa a Sant Benet de Bages, terres que tenia al barri manresà anomenat "*saragossà*", identificat més o menys pel barri actual de sant Marc. Aquest matrimoni, anomenat ell Llopard, i la muller Guinedell, és, com es veurà seguidament, el cap d'aquesta llarga nissaga que ha durat fins als nostres dies, i que s'acabarà fatalment amb l'actual propietària, Sabina Brucart, ja que no queda cap més baró a la família per perdurar-la.

En aquest document, així com en el testament de Llopard, mort l'any 1038, surten citats els seus dos fills, en Brocard, que donarà origen al cognom a què fem referència, i l'Arbert.

Més tard, l'any 1086, en un altre pergami, consta que Ermengarda, vídua d'un fill d'en Brocard, en Berenguer Brocard, dona al monestir de Sant Benet de Bages, entre d'altres terres, el mas anomenat de Bages (potser perquè està enclavat dins del pla de Bages?), que per les afrontacions que el termenegegen, solament pot ser el mas on viuen o n'eren propietaris els Brocardes, o sigui, el mas que amb el temps es dirà les Brocardes.

En tots els documents consultats sempre hem vist escrit el nom amb *o*, encara que la grafia actual l'escriu amb *u*. Així tenim el nom dels personatges iniciadors del llinatge que hem vist escrit Brocard, amb *o* i *d*, i mai Brucart. També al segle XII, en un document datat el 1112, surt clarament escrit el nom del mas amb la grafia "*Brochar-des*". Desconeixem l'època del canvi ortogràfic, però encara al segle XVIII, quan es va fer la renovació total de l'església, el propietari es deia Valentí Brocart.

L'església tal com era a primers de segle.

UN XIC D'HISTÒRIA.—

Per la importància del mas creiem versemblant que existís a les Brocardes una capella en els segles medievals, encara que desconexem la seva advocació, i si era en el mateix emplaçament que l'actual. Potser era una de les moltes que consten citades en la documentació de Sant Benet de Bages, territori al qual pertanyia en aquells temps, i que queden encara per localitzar, cal descartar, com algú ha apuntat, la de Sant Onofre, citada com ja habitada el segle XIV, doncs coneixem perfectament el seu emplaçament, actualment en runes al cim del turó del mateix nom, molt a prop de la font que encara raja, i sobre les restes d'un antic poblat ibèric del qual encara es troben fragments de ceràmica. Tampoc no pot ser l'anomenada la Roca del Sant Crist, citada el segle XIII, ja que el seu emplaçament també és conegut; es localitza en el lloc que la documentació antiga anomena "*la tunega*", al peu del camí del mas les Brocardes, on sembla que molts anys després, segons ens diu el P. Bragado en les seves obres, Sant Ignasi hi anava a orar.

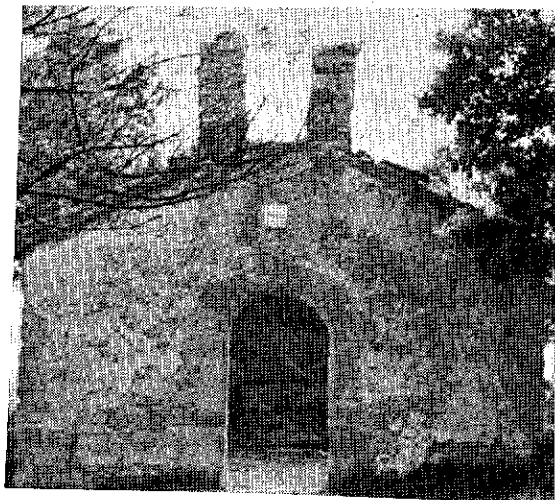
Segui quina sigui l'advocació que tenia primerament, existia amb seguretat, ja que ara amb la restauració s'ha posat al descobert vestigis d'un

paviment anterior uns 12 cms. a sota de l'actual; si ens hem de guiar per les mides i gruixos de les parets laterals de la nau, aquestes conserven part de l'obra antiga. L'absis i la façana principal de cara al mas són obra del segle XVIII, tal com consta en una llibreta conservada pels propietaris actuals, on diu que el 18 de gener de 1754, el P. Manuel Garcia, prior del monestir de Sant Benet de Bages, en companyia del P. Manuel Palomo, beneïren la capella de Sant Sebastià de les Brocardes, per "*Haver-se renovada tota de nou*", amb la llicència de l'abat del monestir, el P. Mauro Duró, i essent-ne propietari del mas, l'esmentat Valentí Brocart. Amb aquesta remodelació total, segurament va canviar-se la primitiva orientació de l'església, fent l'absis al costat oposat, i obrint el portal de cara al mas ja que, curiosament les parets d'aquests dos, són molt més primes que no pas les laterals. Ha estat una llàstima que en la recuperació actual no s'hagi tingut en compte de fer-hi una petita cata excavatòria per testimoniar i aclarir aquest punt.

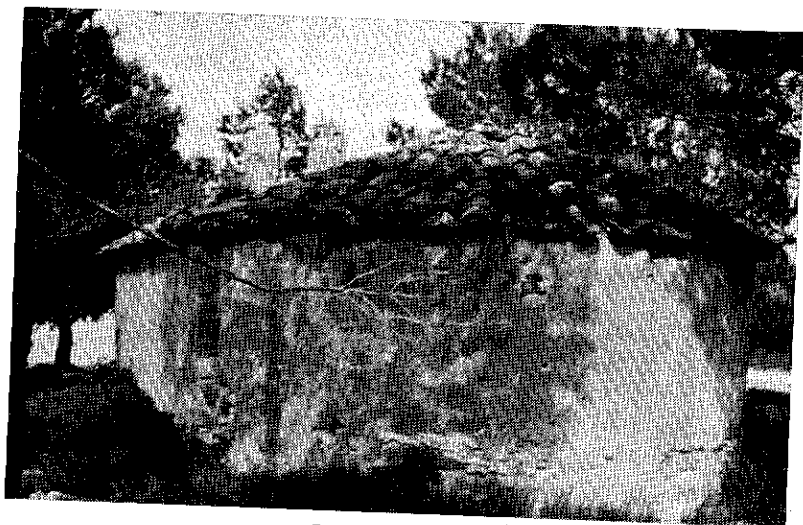
Desconexem, com hem dit, la primitiva advocació de l'església, que creiem degué canviar amb la reforma del segle XVIII, o poc abans, establint-se la nova, dedicada a Sant Sebastià, molt de moda en aquell segle per implorar contra la pesta i les calamitats. Aquest fet del canvi d'advocació no és nou ni únic a la comarca, ja que d'altres esglésies, com la romànica del castell de Sallent, han canviat la seva adoració. Primerament era posada sota l'advocació castellera de Sant Esteve i, amb les reformes d'aquest segle, fou canviada per la de Sant Sebastià.

L'any 1112, amb motiu de la professió com a monjo de Pere, fill de Guillem Bernat i Adalendis, el monestir de sant Benet de Bages, va adquirir, entre d'altres béns, el mas Brocardes, així com d'altres dos de propers de la Vall dels Horts.

També en d'altres documents tor-

Façana de l'església després de la guerra.

Detall de l'absis semicircular.

L'edifici en l'actualitat.

na a sortir citat el mas Brocardes, encara que no la seva església de la què escaegen les notícies, i sempre ho fan com a pertanyent a la jurisdicció de Sant Benet de Bages. També coneixem alguns personatges relacionats amb la casa, com el de Berenguer Brocardes, que el 1295 surt com a signant de l'establiment fet per l'abat Grau del mas Armengol.

Pel que fa al nom Bages coneixem un document de restitució de béns en el què surt aquest mas, on consta que Ramon Franc i Ermengardis, un matrimoni, se l'havien apropiat indegudament quan pertanyia al monestir de sant Benet de Bages.

ITINERARI PER A LA SEVA VISITA.—

Encara que l'emplaçament és prou conegut pels comarcans, per arribar fins a l'església de Sant Sebastià de les Brocardes, cal agafar la carretera que va de Manresa a Vic i, en passar les darreres cases del poble de Sant Fruitós, agafar un trencall a mà dreta que, per bona carretera asfaltada, ens portarà al bell mig de la urbanització on hi ha l'església, més o menys 1 km. enllà del trencall.